

LBRIS

We know
books

RODRIGO GARCÍA

Rămas-bun,
Gabo
și Mercedes

Amintirile unui fiu despre
Gabriel García Márquez și Mercedes Barcha

Traducere din limba engleză
AURELIA ULICI

CUPRINS

Partea întâi	7
Partea a doua	39
Partea a treia	61
Partea a patra	77
Partea a cincea	91
<i>Mulțumiri</i>	103
<i>Fotografii</i>	105
<i>Cronologie</i>	127
<i>Bibliografie selectivă</i>	131

LIBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GARCÍA, RODRIGO

Rămas-bun, Gabo și Mercedes: amintirile unui fiu despre Gabriel García

Márquez și Mercedes Barcha / Rodrigo Garcia; trad. din lb. engleză: Aurelia Ulici.

- București: RAO Distribuție, 2022

ISBN 978-606-006-727-6

I. García Márquez, Gabriel

II. Ulici, Aurelia (trad.)

821.134.2

Fratelui meu

RAO Distribuție
Str. Bârgăului nr. 9-11, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

RODRIGO GARCIA
A Farewell to Gabo and Mercedes
Copyright © 2021 by Rodrigo Garcia
Toate drepturile rezervate

Rămas-bun, Gabo și Mercedes
© RAO Distribuție, 2021
Pentru versiunea în limba română

2022

ISBN 978-606-006-727-6

Se duse atunci sub castan, gândindu-se la circ, și voi să continue să se gândească la el în timp ce urina, dar nu mai găsi nicio urmă din el în amintirile sale. Își vârî capul între umeri ca puii de găină și rămase nemișcat, cu fruntea lipită de trunchiul castanului. Familia nu află decât a doua zi, când Santa Sofia de la Piedád, voind să meargă în fundul grădinii, pentru a deșerta gunoiul, își simți atenția atrasă de zborul vulturilor care coborau.

— *Un veac de singurătate*

Când eu și fratele meu eram copii, tata ne-a pus să-i promitem că vom petrece revelionul anului 2000 cu el. Ne-a reamintit de promisiunea făcută de mai multe ori în timpul adolescenței noastre și insistența lui era stânjenitoare pentru mine. Până la urmă, am ajuns să interpretez acest lucru ca pe dorința lui de a mai fi în viață la acea dată. El ar fi avut 72 de ani, iar eu, 42, iar secolul XX va fi la final. Când eram adolescent, astfel de repere nu puteau părea mai îndepărtate. După ce eu și fratele meu am devenit adulți, promisiunea rareori a mai fost menționată, dar, într-adevăr, am fost cu toții împreună în noaptea noului mileniu, în orașul preferat al tatălui meu, Cartagena de Indias.

– Noi doi am avut o înțelegere, mi-a spus tata timid, poate în acea clipă oarecum stânjenit de insistența lui.

– Așa este, am răspuns.

Și de atunci n-am vorbit niciodată despre asta. A mai trăit cinci-sprezece ani.

Când avea spre șaptezeci de ani, l-am întrebat la ce se gândea noaptea, după ce stingea lumina.

– Eu cred că lucrurile sunt aproape pe sfârșite.

Apoi a adăugat zâmbind:

- Dar mai este timp. Pentru moment, nu trebuie să fii prea îngrijorat.

Optimismul lui era autentic, nu doar o simplă încercare să mă consoleze.

- Te trezești într-o zi și ești bătrân. Uite-așa, fără niciun avertisment. E uluitor, a adăugat el. Am auzit cândva că vine un moment în viața unui scriitor când nu mai ești în stare să scrii o lucrare lungă de ficțiune. Capul nu mai poate susține arhitectura vastă și nici nu mai poate naviga pe terenul perfid al unui lung roman. E adevărat. O simt deja. Așa că de-acum înainte nu vor mai fi decât bucăți scurte.

Când avea optzeci de ani, l-am întrebat care mai era situația.

- Felul în care vezi lucrurile la optzeci de ani este cu adevărat uimitor. Și sfârșitul este aproape.

- Ți-e frică?

- Mă întristează enorm.

Când privesc în urmă la aceste momente, sunt cu adevărat emoționat de felul lui de a vorbi deschis, mai ales având în vedere cruzimea întrebărilor.

În martie 2014, o sun pe mama într-o dimineață din timpul săptămânii, și ea îmi spune că tata era la pat de două zile, cu o răceală. Nu era ceva neobișnuit pentru el, dar mă asigură că de data asta e altfel.

- Nu mănâncă și nu vrea să se ridice. Nu mai e el. Este apatic. Álvaro a început așa, adaugă ea, referindu-se la un prieten din generația tatălui meu, care murise cu un an în urmă. Din asta nu mai scăpăm, a fost prognosticul ei.

Nu m-am alarmat după ce am sunat, deoarece previziunea mamei poate fi pusă pe seama îngrijorării. Este chiar într-o perioadă din viața ei când vechii prieteni mor destul de des. Și fusese foarte afectată de recenta pierdere a fraților săi, doi dintre cei mai tineri și foarte dragi ei. Totuși, discuția îmi face imaginația să zboare. Așa începe sfârșitul?

Mama, de două ori supraviețuitoare a cancerului, trebuie să meargă la Los Angeles pentru analize medicale, așa că am decis împreună că fratele meu va zbura de la Paris, unde locuiește, la Ciudad de Mexico, ca să stea cu tata. Eu voi fi cu mama în California. Imediat ce ajunge fratele meu, cardiologul și medicul curant al tatei îi spune că tata are pneumonie și că echipa s-ar simți mult mai în largul ei dacă l-ar putea interna în spital pentru analize suplimentare. Se pare că îi sugerase asta mamei de cel puțin câteva zile, dar ea ezitase. Poate că era speriată de ceea ce ar dezvălui un examen fizic corespunzător.

Discuția telefonică pe care am avut-o cu fratele meu în următoarele câteva zile mă ajută să-mi fac o imagine despre interarea în spital. Când fratele meu îl înregistrează pe tata, administratoarea sare din scaun emoționată când îi aude numele.

– Oh, Doamne, scriitorul? Vă deranjează dacă îmi sun cumnata? Trebuie să audă asta.

El o roagă să n-o facă și ea cedează fără tragere de inimă. Tata este instalat într-o încăpere relativ izolată, la un capăt al coridorului, pentru a-i proteja intimitatea, dar, timp de jumătate de zi, doctori, asistente, infirmiere, tehnicieni, alți pacienți, personalul de întreținere și curățenie și poate inclusiv cumnata administratoarei își fac drum pe lângă ușa lui ca să-i arunce o privire. Spitalul reacționează limitând accesul în zonă. Ziariștii au început și ei să se adune în fața ușii principale a spitalului și știrile publicate spun că se află în stare gravă. Este evident și e foarte ușor de înțeles: boala tatălui meu va fi, parțial, o problemă publică. Nu putem închide ușa de tot, deoarece o mare parte din curiozitatea stărnită de el provine din îngrijorare, admirație și afecțiune. Când eu și fratele meu eram copii, părinții noștri spuneau despre noi, invariabil, adevărat sau nu, că suntem cei mai bine crescuți copii în lume, așa că trebuia să satisfacem așteptările. Trebuie să răspundem acestei provocări civilizată și cu

recunoștință, indiferent dacă avem putere pentru asta sau nu. Va trebui s-o facem, reușind s-o convingem pe mama că limita dintre public și intim, oriunde o stabilim în funcție de împrejurări, se respectă cu strictețe. Acest lucru a fost întotdeauna de o importanță imensă pentru ea, în ciuda, sau poate din cauza, dependenței ei de cele mai sfruntate emisiuni de cancan de la televizor.

– Noi nu suntem personalități publice, îi place să ne amintească.

Știu că voi publica aceste amintiri doar când ea nu le va mai putea citi.

Fratele meu nu l-a mai văzut pe tata de două luni și l-a găsit mai dezorientat decât de obicei. Tata nu-l recunoaște și e speriat că nu știe unde se află. Este oarecum liniștit de șoferul și secretara lui, care vin pe rând să-l viziteze, și unul dintre ei, sau bucătăreasa, ori menajera, își petrece noaptea cu el la spital. Nu se pune problema să stea cu el fratele meu, pentru că tata are nevoie de o figură mai familiară dacă se trezește în miezul nopții. Doctorii îl întreabă pe fratele meu cum i se pare tata față de acum câteva săptămâni, pentru că ei nu-și pot da seama dacă starea lui este rezultatul demenței sau al unei slăbiciuni de moment. Înțelege greu și nu e în stare să răspundă coerent la întrebări simple. Fratele meu confirmă că, deși pare ceva mai rău, în mare parte, așa era și cu multe luni în urmă.

Spitalul este unul dintre principalele centre universitare din țară, așa că, fără întârziere, în prima dimineață, vine la vizită un doctor înconjurat de o duzină de stagiați. Se strâng la capătul patului și ascultă, în timp ce medicul trece în revistă starea și tratamentul pacientului, iar fratelui meu îi este clar că tinerii medici n-aveau habar în camera cui intraseră. Încep să-și dea seama mai bine când îl văd din față, și îl cercetează cu o ușoară curiozitate disimulată. Când medicul întreabă dacă au nelămuriri, toți scutură din cap și ies după el ca niște răuște.

Cel puțin de două ori pe zi, când fratele meu pleacă sau vine la spital, nenumărații reporteri îi cer explicații. El este în permanență politicos ca un gentleman de la începutul secolului al XIX-lea, și, ca

atate, incapabil să ignore o ființă umană care i se adresează direct. Deci, atunci când este întrebat: „Gonzalo, ce mai face tatăl tău astăzi?“, se simte obligat să se apropie de grup și să se lase prins într-o conferință de presă improvisată. Eu văd clipurile la televizor și observ că e foarte abil, chiar dacă este încordat, se descurcă de la început până la sfârșit, în perfectă ordine. Îl încurajez să pună capăt acestei practici. Îi explic că atunci când vezi fotografia unei vedete de cinema care se plimbă îmbufnată printr-o cafenea, cu capul plecat și ignorând lumea din jur, nu înseamnă că este nepoliticoasă sau arogantă. Încearcă doar să ajungă la mașină cât mai repede cu putință, cu oarecare demnitate. Mă ascultă cu tremurul cuiva care este convins să participe la o crimă. Când, în cele din urmă, ține cont de recomandarea mea, nu o face fără să se simtă vinovat, dar acceptă că, după puțin antrenament, va putea, cu timpul, să exerseze unele dintre practicile care n-au nimic sfânt ale divertismentului.

Pneumonia tatălui nostru răspunde la tratament, dar investigațiile imagistice scot la iveală acumularea de lichid în regiunea pleurală, precum și un aspect suspect în zona plămânului și a ficatului. Nu sunt incompatibile cu tumorile maligne, dar medicii se feresc să speculeze fără biopsie. Zonele în cauză sunt dificil de accesat, așa că țesutul ar trebui să fie recoltat sub anestezie generală. Având în vedere starea lui actuală, există posibilitatea ca, după recoltare, să nu poată respira singur și să fie nevoie să fie intubat. Adică să fie pus la unul dintre lucrurile acelea de la emisiunile medicale de la televizor, simple, dar nu mai puțin copleșitoare. La Los Angeles, eu îi prezint mamei situația, și, așa cum era de așteptat, refuză conectarea la un aparat de respirație artificială. Așadar, fără chirurgie și biopsie, fără diagnostic de cancer și fără tratament.

Eu și fratele meu discutăm despre asta și decidem că ar trebui să încerce să ia legătura cu unul dintre medici, probabil rezidentul sau chirurgul pneumolog, și să-i forțeze să dea un prognostic. Fratele meu îi întreabă:

– Dacă în plămân sau în ficat – dacă, întotdeauna dacă – există tumori maligne, care ar fi prognosticul?

Ar mai avea câteva luni, poate mai mult, dar numai sub chimioterapie. Descriu situația și simptomele oncologului și prietenului tatei din Los Angeles, și el spune foarte calm:

– Probabil că e cancer la plămâni.

Apoi adaugă:

– Dacă doctorii asta bănuiesc, du-l acasă și fă-l să se simtă bine, și, orice s-ar întâmpla, nu-l duce înapoi la spital. Șederea în spital vă termină pe toți.

Mă sfătuiesc cu socrul meu din Mexic, și el medic, și reacția lui este cam aceeași: evită spitalul, asta va face totul mai ușor pentru tata și pentru noi toți.

Trebuie să vorbesc cu mama și să-i confirm cele mai rele temeri, și anume că acela care îi e soț de peste jumătate de secol este un bolnav în fază terminală. Într-o sâmbătă dimineață, aștept până când rămânem singuri. Încep să-i explic situația, povestind pe scurt, în mod deliberat, prin ce am trecut, și unde suntem acum, iar ea mă ascultă și mă privește aparent cu un ușor dezinteres, somno-roasă, de parcă ar auzi o poveste care i s-a mai spus de multe ori înainte. Dar când ajung la concluzie, încerc să fiu scurt și exact: foarte probabil, este cancer de plămân sau de ficat, sau amândouă, și mai are numai câteva luni de trăit. Înainte ca expresia ei să trădeze ceva, sună telefonul și ea răspunde, ceea ce mă ia total prin surprindere. O observ, stupefiat, în timp ce vorbește cu cineva din Spania și mă minunez de acest exemplu viu de dorință tainică de evitare. Într-un fel, este și frumos, și înduioșător. Cu toată puterea și resursele ei, este la fel ca toți ceilalți. Scurtează conversația și închide, se ridică și se întoarce calm către mine și spune:

– Și ce facem? de parcă discutăm dacă era mai bine să o luăm pe un bulevard sau pe o stradă laterală.

– Gonzalo îl va aduce acasă poimâine. Va trebui să ne întoarcem în Mexic.

Ea dă din cap, înțelegând totul, apoi întreabă:

– Deci asta este? Asta e cu tatăl tău?

– Da, se pare că asta e situația.

– *Madre mía*, spune ea și își aprinde țigara electronică.